

Til bjargar listinni ákall til stjórnvalda

Brussel 6. apríl 2020

Ákallið er stutt af

Síðan kórónufaraldurinn braust út hefur gríðarstór hluti jarðarbúa - fólk af ýmsum uppruna, á öllum aldri og af öllum stigum samfélagsins - þurft að horfast í augu við skyndilega og ótímabundna frestun á sínu daglega lífi. Fundir fólks í raunheimi eru sjaldgæfir og þurfa að lúta ýmsum takmörkunum. Sumir standa frammi fyrir óvæntum fjárhagsvandræðum og aðrir kljást við líkamleg og andleg veikindi. Allt þetta aukna álag í samfloti við nagandi óvissu um framtíðina, skapar gríðarlega spennu og mun setja varanlegt mark á allt samfélagið.

Eins og oft á umbrotatímum, snýr fólk sér að menningunni: bókmenntir, tónlist, kvikmyndir, ljósmyndun, sýndarlistasöfn, dans og leikhús hafa flutt yfir á netið eða út undir bert loft, þar sem fjarlægðartakmarkanir eru virtar. Listin sýnir statt og stöðugt hversu einstakan mátt hún hefur til þess að sameina fólk, jafnvel á tímum þar sem ómögulegt er að vera bókstaflega á sama stað. Menning stuðlar að andlegri vellíðan, hvetur til skapandi lausna og blæs krafti í brjóst þeirra sem finna fyrir vonleysi. Listirnar gera okkur kleift að setja raunveruleikann í samhengi, að horfa á hann gagnrýnum augum og sjá fyrir okkur betri tíð, jafnvel í þessari óyfirstíganlegu óvissu. Við stöndum við þröskuld nýs raunveruleika og það er í okkar höndum að finna styrk hjá okkur sjálfum til að umbreyta þessum erfiðleikum og opna dyr að betri framtíð. Menning er án nokkurs vafa hluti af lausninni.

Á sama tíma hefur menningargeirinn og þá sérstaklega sviðslistir, verið fyrstar undir hnífinn þegar kemur að aðgerðum til að stemma stigu við útbreiðslu COVID-19. Þar að auki verða þær að öllum líkindum einna síðastar til að snúa aftur til reglulegrar starfsemi, þegar ríkisstjórnir heimsins draga úr aðgerðum til að hefta útbreiðslu veirunnar. Þannig hefur þetta upplausnarástand, sem aðeins hefur staðið yfir í örfáar vikur, nú þegar lagt lífsviðurværi milljóna sjálfstætt starfandi listafólks og smærri menningarfélaga í mikla hættu.

Kórónuveiru-faraldurinn hefur haft skaðleg áhrif á viðkvæmt vistkerfi sviðslistageirans, sem einkennist af miklum fjölda sjálfstætt starfandi fagfólks. Bótakerfið er ekki sniðið að þörfum lausráðinna, verktaka og þeirra sem sinna tímabundnum verkefnum eins og raunin er með meirihluta þeirra sem starfa við sviðslistir. Enn fremur brestur faraldurinn á á mikilvægum tíma ársins hvað tekjur varðar. Vorin eru blómlegur tími með tilliti til árlegrar innkomu menningarfélaga, listahátíða og fagfólks.

Listamenn á alþjóðavísu hafa sýnt mikla samstöðu og hugmyndaauðgi á þessum fordæmalausu tímum. Samt sem áður er augljóst að það fellur í hlut stjórnvalda að koma menningargeiranum til bjargar - verðmætri félagslegri auðlind sem leggur svo sannarlega sitt á vogarskálar atvinnulífsins.

Við skorum því á stjórnvöld að grípa til eftirfarandi ráðstafana, bæði í ljósi brýnna aðstæðna dagsins í dag og jafnframt með langtímaafkomu menningargeirans í huga:

- Veita listafólki og öðru fagfólki innan menningargeirans aðgang að atvinnuleysisbótum og félagslegum bótum til að bæta upp tap af völdum COVID-19 faraldursins.
- Styðja menningu og listir í gegnum Viðbragðssjóð Evrópusambandsins við faraldri kórónuveiru (e. *EU Coronavirus Response Investment Initiative*¹).
- Stofna neyðarsjóði fyrir menningargeirann, utan þeirra fjárúthlutana sem nú þegar eru til staðar hjá menningarmálaráðuneytum og miðstöðvum lista. Slík bjargráð skuli renna úr öðrum sjóðum sem sérstaklega eru ætlaðir til að draga úr afleiðingum COVID-19 ástandsins.
- Auka sveigjanleika allra núverandi styrkja til að gera styrkþegum kleift að ákveða hvort þeir vilji fresta, aflýsa eða breyta verkefnum, eða lengja tímaramma hins styrkta verkefnis.
- Auka við framlag til lista og menningar árið 2020 sem og í náninni framtíð, með það að markmiði að vekja geirann til lífs á ný og gera hann sjálfbæran.
- Varðveita fjármagn til alþjóðlegs samstarfs, en það skipar mikilvægan sess í því að styrkja stóðir listageirans og stuðla að áframhaldandi þróun innan hans.
- Stofna til yfirgripsmikillar umræðu um núverandi stöðu listafólks með það að leiðarljósi að tryggja sjálfbærni hjá bæði listamönnum, innan stakra verkefna og í annarri tengdri starfsemi. Þar er tilvalið tækifæri til að vekja athygli á tjáningarfrelsi, félagslegri og fjárhagslegri afkomu, sem og vellíðan einstaklinga.
- Rannsaka möguleikann á því að stofna til borgaralauna til að verja fólk gegn framtíðaráföllum og forsendubresti.
- Innlima menningu og listir inn í framtíðaráætlanir um viðreisn efnahags og félagsmála. Þannig má veita stéttinni réttmæta viðurkenningu, bæði fyrir hlutverk sitt í velferð borgara og fyrir óvefengjanlegan sameiningarmátt sinn, jafnvel á tímum þegar ómögulegt er að safnast bókstaflega saman.

Við krefjumst þess að ofantalin úrræði verði nýtt til styrkingar menningar- og listalífs í hvívetna (í samhengi við önnur bjargræði innan þjóðfélagsins). Enn fremur viljum við að það sé gert í virku og opnu samtali við listafólk og stjórnendur innan menningar og lista.

Íslensk þýðing: Bryndís Ósk Ingvarsdóttir
meðlimur í Bandalagi Sjálfstæðra Leikhúsa

---

¹ Á við um ríki með aðild að Evrópusambandinu (auk Bretlands).

IETM, International network for contemporary performing arts, is one of the oldest and largest cultural networks, which represents the voice of over 500 performing arts organisations and institutions, including theatres and arts centres, festivals, performing companies, curators and programmers, producers, art councils and associations from about 50 countries. IETM advocates for the value of the arts and culture in a changing world and empowers performing arts professionals through access to international connections, knowledge and a dynamic forum for exchange.

www.ietm.org

For more than 15 years, Circostrada has been working to develop and empower the fields of circus and street arts in Europe and beyond. It supports professionals and cultural stakeholders at large by boosting professional exchanges, collecting data, fostering training, knowledge sharing and promoting innovation in both sectors. With more than 100 members from over 35 countries, Circostrada acts as a bridge between all field players and EU policy makers, relaying their needs and advocating for greater means and more structured cultural policies. Circostrada is coordinated by ARTCENA – French National Centre for Circus Arts, Street Arts and Theatre, and is co-funded by the Creative Europe programme of the European Union and the French Ministry of Culture.

www.circostrada.org

IN SITU is the European platform for artistic creation in public space. Since 2003, it has supported more than 200 artists working outside conventional venues and contributing to the transformation of our territories. IN SITU is an ecosystem connecting a new generation of artists with audiences, programmers, and key-players involved in the economic, political and social realities around Europe. IN SITU develops an ecology of creation based on transnational artistic workshops and laboratories, European and international residencies and collective mentoring for pilot artistic projects. IN SITU also designs tailored consulting and expertise for European cities, online training modules (MOOC) and a Think Tank dedicated to artistic creation in public space.

IN SITU ACT 2016 - 2020 is co-funded by the Creative Europe programme of the European Union.

www.in-situ.info

EDN, European Dancehouse Network, formed in 2004, is an association of more than 36 dance houses connecting across Europe and beyond, with a shared ambition: strengthening professional practice, developing audiences and enhancing public engagement and progressing the network. In pursuit of this mission EDN's purpose is to champion, strengthen and communicate the dance house model as providing the optimum conditions and most effective means necessary for the structural development of dance as contemporary art form, at all levels of engagement. EDN is the dance house network of Europe, where each member subscribes to cooperating, sharing resources, capacity building and intelligence gathering. Confronted with the challenges of the world today we stay for connectedness, identity and empathy building, resilience and the vital impact of the performing arts in society.

www.ednetwork.eu

The European Theatre Convention (ETC) is an artistic platform for creation, innovation and collaboration. As the largest network of public theatres in Europe, the ETC has more than forty European Theatre Members from over twenty countries, reflecting the diversity of Europe's vibrant cultural sector. Founded in 1988, the ETC promotes European theatre as a vital social platform for dialogue, democracy and interaction that responds to, reflects and engages with today's diverse audiences and changing societies. ETC fosters a socially-engaged, inclusive notion of theatre that brings Europe's social, linguistic and cultural heritage to audiences and communities everywhere. Powerful and professional ETC governance ensures that the network will strive and grow taking into consideration latest trends and developments.

www.europeantheatre.eu

The European Festivals Association (EFA) is a community dedicated to the arts, the artists and the audiences. EFA's main role in the permanently developing world of digitisation and globalisation is to connect festival makers so to inform, inspire and enrich the festival landscape. In this perspective, EFA is a festivals' service, knowledge and training provider; the oldest cultural network of European festivals! It was established to bridge the distance between organisations and all kinds of stakeholders and to create connections internationally. All this in function of the enrichment of a festival's own artistic offer and its organisational opportunities. EFA guides the discourse on the value of arts festivals. A sector that is so unique and that shares a myriad of concerns on intellectual, artistic, material and organisational level deserves a strong umbrella organisation that supports local initiatives and gives arts festivals a unified voice.

www.efa-aef.eu